

València, 30 d'abril de 2024

El CSIC apropa la ciència de la Il·lustració espanyola amb un cicle de conferències sobre els seus protagonistes

- **Tots els dijous de maig, la Casa de la Ciència del CSIC a València presenta diferents figures científiques per a examinar la seua trajectòria històrica i el seu impacte en l'actualitat**
- **La Comunitat Valenciana va ser un dels principals escenaris del procés de renovació científica i filosòfica a l'Espanya de finals del segle XVII i primeres dècades del XVIII**

La Delegació del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) a la Comunitat Valenciana organitza en la seua seu, la Casa de la Ciència de València, el cicle de conferències *Nuestro pasado científico*, una sèrie de xarrades divulgatives sobre destacats personatges del panorama científic de l'Espanya de la Il·lustració connectats amb el territori valencià. El cicle arranca amb els membres fundadors de l'Acadèmia de les Matemàtiques Valenciana fins a arribar al segle XIX amb l'expedició Balmis, la primera campanya de vacunació massiva, passant per figures indispensables com el botànic Antonio José Cavanilles, el clergue José Celestino Mutis o l'enginyer i geògraf Jorge Juan. El cicle arranca el dijous 2 de maig, a les 19 hores, amb entrada lliure.

La ciència moderna es va introduir a Espanya a través del moviment novator a la fi del XVII i va aconseguir el seu moment culminant durant el regnat de Carles III (1759-1788). Gràcies a la política d'estímul a la formació a l'estranger i col·laboració en diferents projectes amb la comunitat científica europea, el nivell de la investigació i l'ensenyament científic a Espanya i les seues colònies va superar l'obscurantisme contrareformista per a unir-se a la modernitat. Aquest llegat és el que es proposa examinar en diverses ponències, que l'examinen amb les seues llums i les seues ombres, tant contextualitzat en el seu moment com analitzant l'impacte que els seus noms i projectes tenen hui dia.

Víctor Navarro Brotons, doctor en Ciències Físiques i catedràtic emèrit d'Història de la Ciència de la Universitat de València (UV), comença cridant l'atenció sobre els anomenats 'novadors valencians'. Alguns membres destacats d'aquest grup de físics i matemàtics valencians van ser Baltasar de Llíng, anomenat per alguns 'l'Arquimedes del nostre segle', i els seus deixebles, Juan Bautista Corachán i Tomás Vicente Tosca. Els tres van fundar a casa del primer l'Acadèmia de les Matemàtiques Valenciana en 1686, en la

qual realitzaven experiències de Física, observacions astronòmiques i celebraven congressos en els quals discutien descobriments científics.

Antonio José Cavanilles (1745-1804) és probablement la figura més coneguda del cicle. L'aproximació de **Jesús I. Catalá Gorgues**, professor d'Història de la Ciència en la Universitat d'Alcalá (UAH), es disposa, més que a descobrir una figura oblidada, a matisar la imatge popular que es té del científic. Encara que la seua principal contribució és a la ciència de les plantes, Cavanilles ha estat reivindicat davant la societat valenciana com a geògraf i viatger. La mitificació de Cavanilles com a precursor de la sostenibilitat ambiental obliga a replantejar els modes en què s'ha donat a conèixer l'obra d'un botànic modelat pel context de la ciència il·lustrada, amb els seus assoliments i contradiccions.

José Celestino Mutis (1732-1808) és recordat per les seues belles làmines de plantes, però aquest clergue, professor universitari i empresari miner i agrícola va ser un gegant en nombrosos camps científics. **Ana Crespo de las Casas**, catedràtica de Botànica en la Universitat Complutense de Madrid (UCM), proposa recórrer la biografia de l'il·lustrat i els diversos camps que van atraure el seu interès per a valorar la seua contribució a la botànica i al desenvolupament de la ciència i la societat, així com el seu impacte tant llavors com en l'actualitat.

Una altra figura excepcional que no ha rebut la suficient atenció és Jorge Juan Santacília (1713-1773), capdavanter de la física newtoniana a Espanya i promotor del nivell científic del país. **Margarita García de Cortázar** (UV) proposa una exploració d'aquest personatge natural de Novelda (Alacant) tan rellevant per a la història de la Física i l'Astronomia al nostre país, membre de diverses Acadèmies de les Ciències o Societats Reals de diversos països europeus, però sense oblidar les seues facetes com a enginyer i marí, amb les quals realitza missions d'espionatge industrial i propostes de disseny per a l'armada espanyola.

L'últim personatge del cicle és el metge alacantí Francisco Javier Balmis (1753-1819), conegut per la pionera expedició de vacunació contra la pigota que es recorda amb el seu nom. En ella se centra **Susana María Ramírez Martín** (UCM), que descriu la ràpida organització de l'operació, que recorreria els territoris americans, les illes Pacífiques fins a arribar a la Xina i Filipines. Es va tractar d'una iniciativa sanitària, però també didàctica, educant a les diferents poblacions visitades en el funcionament i importància de la vacuna, además de crear institucions sanitàries per a perpetuar-la.

Exposició “La aventura del metro”

Totes les conferències s'impartiran cada dijous de maig a partir de les 19 hores, a la Casa de la Ciència del CSIC a València (Carrer Batllia 1. Plaça de la Verge) amb entrada lliure fins a completar aforament. A més, a partir del dijous 9 de maig es pot visitar en el mateix edifici l'exposició *La aventura del metro*, una mostra organitzada per l'associació per a la divulgació científica de la Marina Alta Meridià Zero i l'Ajuntament de Xàbia sobre la creació del sistema mètric decimal durant la Revolució Francesa i la seua connexió amb

el territori valencià. La mostra es pot visitar fins a finals de juny, de dilluns a divendres de 10 a 16 hores, amb entrada lliure.

“Nuestro pasado científico. El siglo de la Ilustración”

– Dijous 2 de maig. Víctor Navarro Brotons (UV). *Los “novatores” valencianos y las disciplinas físico-matemáticas*. Lloc: Casa de la Ciència del CSIC a València.

– Dijous 9 de maig. Jesús I. Catalá Gorgues (UAH). *Cavanilles y la botánica ilustrada*. Lloc: Casa de la Ciència del CSIC a València.

– Dijous 16 de maig. Ana Crespo de las Casas (UCM). *Situando a Mutis en la Ciencia Botánica desde la Ilustración*. Lloc: Casa de la Ciència del CSIC a València.

– Dijous 23 de maig. Margarita García de Cortázar (UV). *Breve noticia de Jorge Juan: sus trabajos y sus días (1713-1773)*. Lloc: Casa de la Ciència del CSIC a València.

– Dijous 30 de maig. Susana María Ramírez Martín (UCM). *Balmis y la Real Expedición Filantrópica de la Vacuna. Exhalando salud al Imperio*. Lloc: Casa de la Ciència del CSIC a València.

Totes les conferències comencen a les 19 hores, amb entrada lliure. Es poden seguir en directe en el canal de YouTube de la Casa de la Ciència:

<https://www.youtube.com/casadela-ciencia-csic-valencia>

Més informació:

<https://delegacion.comunitatvalenciana.csic.es/ciclo-de-conferencias-nuestro-pasado-cientifico-el-siglo-de-la-ilustracion>

Ciclo de conferencias:
NUESTRO PASADO CIENTÍFICO
EL SIGLO DE LA ILUSTRACIÓN

Los “novatores” valencianos y las disciplinas físico-matemáticas Víctor Navarro Brotons (UV)	2 May
Cavanilles y la botánica ilustrada Jesús I. Catalá Gorgues (UAH)	9 May
Situando a Mutis en la Ciencia Botánica desde la Ilustración Ana Crespo de las Casas (UCM)	16 May
Breve noticia de Jorge Juan: sus trabajos y sus días (1713-1773) Margarita García de Cortázar (UV)	23 May
Balmis y la Real Expedición Filantrópica de la Vacuna. Exhalando salud al Imperio Susana María Ramírez Martín (UCM)	30 May

LUGAR:
Casa de la Ciència del CSIC
C/ Bailía, 1, 46003.València

HORARIO:
19:00 horas

Entrada libre
hasta completar aforo

Puedes verlo en directo en:
[YouTube.com/casadela-ciencia-csic-valencia](https://www.youtube.com/casadela-ciencia-csic-valencia)

Síguenos en redes sociales:
[Twitter.com/csicval](https://twitter.com/csicval)
[Instagram.com/csicval](https://www.instagram.com/csicval)
[Facebook.com/dicv.csic](https://www.facebook.com/dicv.csic)

Logos: MINISTERIO DE CIENCIA, INNOVACIÓN Y UNIVERSIDADES; CSIC; Casa de la Ciencia